

Az ikonicitás megvalósulása – Babits Mihály: *A Danaidák*

Büky László
SZTE, Szeged

A tanulmány a vers nyelvi fölépítésének ikonicitását kívánja föltárni, és pedig nem az ikon, imago, diagram és metafora alapján kialakított, a nyelvészetben és a szemiotikában szokásos jelfajták szöveg(metszetek)re való vonatkoztatásával, hanem a szövegmű szóhasználatában megmutatkozó visszatéréseknek és ezek kapcsolatainak képi ábrázolóképesként való szerepének megmutatásával.

A Babits-vers nyelvi megformáltságának legfeltűnőbb vonása ismétlődések gyakorisága. Minden szöveg mint rendszer bizonyos elemek előfordulásának folyamatossága révén az, ami. Szembetűnő szövegtulajdonság az elemek nyelvtani függőségbe való rendezettsége. Az elemek természetesen ismétlődhetnek részben a nyelvi rendszer miatt, részben a szövegalkotó szándéka szerint. A szótári elemek visszatérése, megismétlődése *A Danaidák* szövegében különösen gyakori (egyéb visszatérések mellett). E visszatérések kohézió jelenségeiként nem csupán a szöveg grammatikai összetartását valósítják meg (természetesen a koherenciával összefonódva), hanem a vers szövegének ikonikusságának egy része is ezekből fakad, amint a vizsgálatból látható.

Az egyes szövegmondatokban bizonyos szavak sorozatba foglalás szerinti kapcsolatok révén vagy különböző hangzásbeli, jelentésbeli, értelmi és hangulati összefüggések szerint ismétlődnek. Az összefüggések rendszere révén a befogadó az egyéb szövegművektől eltérő tulajdonságokat észlel(het) Babits szövegművében, amely egészének hatásához hozzájárul részeinek olyatén hatása, mint felhangoké – amelyek a rezgő test részeinek rezgéséből származnak –, a szövegmű alapanyaga ezekkel együtt válik nyelvi műalkotássá. Az összefüggésrendszerben szövegmondatról szövegmondatra gyarapodó ismétlődések megrajzolják az alvilágban mint ábrázolt tárgyiasságban való történéseket és magát a fiktív tájat – változatlanságukat, állandóságukat és egyéb vonásaikat, vagyis a képiségüket.

Az ismétlődő elemeket tartalmazó táblázatok látványa mintegy fraktálként mutatja, hogy önhasznító tulajdonságú szó- és kifejezésmintázatok érvényesülnek a szövegben: e tekintetben a táblázatok félkövér szedésű sorai az iteratív eljárást megjelenítő ábra gyanánt appercipiálhatók – némiképpen hasonlóként a Mandelbrot-halmaz képi feldolgozásaihoz.